

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри міжнародної
економіки та туризму

Протокол № 2 від "03.09" 2018 р.

Зав. кафедри

 Г.О. Горіна

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
«ГЕОПОЛІТИКА»

Ступінь: магістр

Кількість кредитів ECTS 6

Розробник: Романуха О.М.
доц. кафедри міжнародної
економіки та туризму, к.і.н.,
доцент

2018 – 2019 навчальний рік

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова (для студентів спеціальності "назва спеціальності") / вибіркова дисципліна	Вибіркова для студентів напряму підготовки 292 «Міжнародні економічні відносини»
Семестр (осінній / весняний)	весняний
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Кількість модулів	1
Лекції, годин	34
Практичні / семінарські, годин	26
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	120
Тижневих годин для денної форми навчання:	
аудиторних	3,5
самостійної роботи студента	6
Вид контролю	залік

2. Програма дисципліни

Ціль – формування теоретичних знань, умінь та практичних навичок з основ геополітики, визначення її впливу на економічний і соціальний розвиток країн світу.

Завдання: надання знань про сутність геополітики; особливостей розвитку геополітичних доктрин і шкіл; суті геополітичних факторів і імперативів; структури геополітичних сил; розвиток двосторонніх відносин України; місця України на геополітичній карті світу.

Предмет: простір з позиції політики (держави), глобальні політичні, економічні та інші процеси, механізми державного управління цими процесами.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Геополітика як наукова категорія

Тема 2. Школи та течій геополітики

Тема 3. Сучасні геополітичні школи світу

Тема 4. Україна в системі сучасних геополітичних координат

Тема 5. Геополітичні процеси в Західній Європі

Тема 6. Російська Федерація в системі геополітичних координат

Тема 7. США в системі геополітичних відносин

Тема 8. Геополітика Азійсько-тихоокеанського регіону

Тема 9. Геополітика країн Африки та Латинської Америки

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	у тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи геополітики					
Тема 1. Геополітика як наукова категорія	12	2	2		8
Тема 2. Школи та течій геополітики	20	4	2		14
Тема 3. Сучасні геополітичні школи світу	22	4	4		14
Тема 4. Україна в системі сучасних геополітичних координат	22	4	4		14
Разом за змістовим модулем 1	76	14	12		50
Змістовий модуль 2. Геополітична структура сучасного світу					
Тема 5. Геополітичні процеси в Західній Європі	20	4	2		14
Тема 6. Російська Федерація в системі геополітичних координат	22	4	4		14
Тема 7. США в системі геополітичних відносин	22	4	4		14
Тема 8. Геополітика Азійсько-тихоокеанського регіону	20	4	2		14
Тема 9. Геополітика країн Африки та Латинської Америки	20	4	2		14
Разом за змістовим модулем 2	104	20	14		70
Усього годин	180	34	26		120

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Геополітика як наукова категорія	2
2	Семінар запитань і відповідей Школи та течій геополітики	2
3	Семінар – дискусія Сучасні геополітичні школи світу	4
4	Семінар – розгорнута бесіда Україна в системі сучасних геополітичних координат	4
5	Семінар запитань і відповідей Геополітичні процеси в Західній Європі	2
6	Семінар – дискусія Російська Федерація в системі геополітичних координат	4
7	Семінар – розгорнута бесіда США в системі геополітичних відносин	4
8	Семінар запитань і відповідей Геополітика Азійсько-тихоокеанського регіону	2
9	Семінар – дискусія Геополітика країн Африки та Латинської Америки	2
Всього		26

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Добір дидактичного матеріалу щодо розвитку геополітичної думки в Україні та світі.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи геополітики			
Семінар – розгорнута бесіда Тема 1. Геополітика як наукова категорія	8	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: поняття, предмет, суб'єкт геополітики; джерела формування геополітики; функції геополітики; закони, категорії, методи геополітики; місце геополітики в системі наук. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорення доповідей
Семінар запитань і відповідей Тема 2. Школи та течії геополітики	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: основні підходи та ідеї класиків геополітики; національні школи геополітики, історія розвитку геополітики. Джерела [1,5,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар – дискусія Тема 3. Сучасні геополітичні школи світу	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: політичні та геополітичні трансформації ХХ ст. у світі; еволюція ідей Д. Мейніга та 3. Бжезинського; Мондіалізм; геополітичні школи ХХІ ст. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – розгорнута бесіда Тема 4. Україна в системі сучасних геополітичних координат	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: Україна у геополітичному вимірі: історичні орієнтири; участь України в європейських міжнародних організаціях; стратегічні плани зовнішньої політики України; геополітичні цілі України на пострадянському просторі. Джерела [1, 4,5,7]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорення доповідей
Разом змістовий модуль 1	50		
Змістовий модуль 2. Геополітична структура сучасного світу			
Семінар запитань і відповідей Тема 5. Геополітичні процеси в Західній Європі	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: геополітика і національна безпека в Західній Європі; інтеграційні процеси в Західній Європі; Україна – Франція; Україна – Великобританія; Україна – Німеччина; Україна – Італія; Україна – Польща; Україна - Туреччина. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар – дискусія Тема 6. Російська Федерація в системі геополітичних координат	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: світ після розпаду СРСР; внутрішні фактори геополітичних змін в Росії; геополітичні моделі Росії. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар – розгорнута	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої	Тестування,

бесіда Тема 7. США в системі геополітичних відносин		літератури для обговорення питань: історія формування міжнародних відносин США; геостратегія для Євразії; Росія в геополітиці США; американські інтереси в Середній Азії, на Кавказі, в Індії; Китай в геополітиці США; Японія в геополітиці США. Джерела [1,5,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семинар запитань і відповідей Тема 8. Геополітика Азійсько-тихоокеанського регіону	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сучасний геополітичний стан країн Азійсько-тихоокеанського регіону; характеристика факторів геополітичного впливу; перспективи розвитку. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семинар – дискусія Тема 9. Геополітика країн Африки та Латинської Америки	14	1.Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: геополітика Африканських країн; геополітика країн Латинської Америки. Джерела [1, 4,5,6,7,9]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень
Разом змістовий модуль 2	70		
Разом	120		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності											
	Загальні					Предметно-спеціальні						
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6	
1. Засвоєння основних понять, суті та ролі геополітики в суспільному житті		+										
2. Мислити креативно, мати навички тайм-менеджменту, критично оцінювати наслідки продукованих ідей			+									
3. Застосовувати набуті знання на практиці, розуміти предметну область їх використання, бути готовим до застосування знань з урахуванням конкретних ситуацій		+										
4. Уміння аналізувати факти, дати, геополітичні концепції, теорії та ін.					+							
5. Здатність ефективно спілкуватися з колегами, представляти інформацію у зручний та зрозумілий спосіб усно і письмово, використовуючи відповідну лексику та термінологію рідною мовою чи іноземною		+										
6. Здатність аналізувати та виокремлювати особливості двосторонніх міждержавних відносин			+									
7. Здатність аналізувати напрямки і стратегії розвитку зовнішньої політики України			+									

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються протягом семестру -100 балів.

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		4			6
Тема 2	3		4			7
Тема 3	3		4			7
Тема 4	3		4	10	13	30
Разом змістовий модуль 1	11		16	10	13	50
Змістовий модуль 2						
Тема 1	2		2			4
Тема 2	2		2			4
Тема 3	2		2			4
Тема 4	2		2			4
Тема 5	2		2	10	15	29
Разом змістовий модуль 2	10		10	10	20	50
Разом						50

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	
60-69	E	3, «задовільно»
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Основна

1. Гаджиев, К. С. Геополитика : учебник / К. С. Гаджиев. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2011. – 479 с.
2. Геополитика: Учебник для вузов. – М.: Академический Проект, 2010, – 447 с.
3. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник / А.Г. Гольцов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
4. Дністрянський М.С. Політична географія та геополітика України: Навч. Посібник / М.С. Дністрянський. – Тернопіль: Богдан, 2010. – 344 с.
5. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору / М.С. Дорошко. – К.: Ніка-Центр, 2011. – 228 с.
6. Дорошко М.С. Геополітичне середовище та геополітична орієнтація країн СНД / М.С. Дорошко, Н.В. Шпакова. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 204 с.
7. Лукьянович Н. В. Геополитика : учебник для академического бакалавриата / Н. В. Лукьянович. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 319 с.

Допоміжна

8. Дністрянський М. С. Геополітика : навч. посіб. / М. С. Дністрянський ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. - 434 с.
9. Геополітика : енциклопедія / за ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра філос. наук, проф. Є. М. Суліми. - К. : Знання України, 2012. – 919 с.
10. Ігнат'єва Т. В. Геополітика України в категоріях і поняттях: минуле та сучасність : навч. посіб. [для студентів ВНЗ спец. "Політологія", "Історія України"] / Тетяна Ігнат'єва. - Кам'янець-Подільський : К-ПНУ ім. І. Огієнка, 2015. – 111 с.
11. Україна і світ (країни/території світу, показники соціально-економічного розвитку, зв'язки з Україною, офіційні контакти). Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 416 с.

Інформаційні ресурси

12. Сайт паціональної історичної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://www.nibu.kiev.ua/>

13. Сайт української історичної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://exlibris.org.ua/>
14. Сайт історичної бібліотеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.historic.ru/
15. Сайт історична бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hrono.ru/>
16. Сайт універсальна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gumer.info>